

Marital status differences in burnout among educational stakeholders: A meta-analysis

Ali Kış¹

Abstract

This study aims to determine the effect sizes of burnout levels of educational stakeholders in terms of marital status. It consists of classroom and branch teachers, preschool teachers, principals and vice-principals, supervisors and academicians. 49 empirical studies meeting the inclusion criteria were included. Maslach Burnout Inventory (MBI) was the only inventory used in included studies. 49 effect sizes (Cohen's d) were calculated for each of the dimensions of MBI. For emotional exhaustion, depersonalization and (reduced) personal achievement, combined effect sizes were calculated as -0,035, -0,109 and 0,039 respectively for random effect model. These results indicate that the effect sizes for marital status were on trivial level and favouring single educators in emotional exhaustion and depersonalization dimensions whereas for married ones in personal achievement dimension. Due to medium heterogeneity, moderator analyses were also done.

Keywords: Burnout; Maslach Burnout Inventory; Marital Status; Married; Meta-analysis

Genişletilmiş Türkçe Özet

Introduction

One of the most commonly studied phenomena in educational researches is how educational stakeholders (teachers, administrators, supervisors, academicians) experience burnout. It is a common experience for those working in social environment. Most of us have days when we feel bored, overloaded, or unappreciated when dragging ourselves out of bed requires the determination of Hercules (Smith et al. 2014). If you feel like this most of the time, however, you may have burnout. The notion of burnout is a psychological syndrome involving emotional and interpersonal stressors that individuals' experience at work settings and their subsequent responses to their tasks, organizations, colleagues, students and themselves (Maslach & Jackson, 1981; Maslach, 2003; Maslach & Leiter, 2008). Individuals experiencing burnout may suffer from physical illnesses, sleep

¹ Assist. Prof. Dr., Inonu University, Education Faculty, 44280 Malatya-Turkey, ali.kis@inonu.edu.tr

disturbances, work/family conflict, and substance abuse (Bacharach, Bamberger, & Conley, 1991; Belcastro & Gold, 1983; Jackson & Maslach, 1982; Maslach & Jackson, 1981).

Antecedents of burnout are frequently divided into three different levels: organizational, occupational, and individual (Maslach et al., 2001; Shirom, 2003). Maslach and Jackson (1981), who are the developers of mostly used inventory in the literature, argued that burnout is a multidimensional construct consisting of three separate dimensions: emotional exhaustion, depersonalization, and (reduced) personal accomplishment. The first dimension emotional exhaustion (EE) results from feelings of intensity and frustration in consequence of individuals' fears that they will not be able to revive previous levels of job performance. The second dimension is depersonalization (DP) and it occurs when individuals distance themselves from their work by creating dehumanizing perceptions of tasks, clients, or coworkers (Kahn, Schneider, Jenkins-Henkelman, & Moyle, 2006; Schaufeli & Enzmann, 1998). The third dimension of burnout is (reduced) personal accomplishment (PA), which can be defined as self-evaluative feelings of incompetence and lack of achievement at work (Maslach & Leiter, 2008). High levels of emotional exhaustion and depersonalization along with low levels of personal accomplishment are indicative of burnout.

Many examples of burnout dimensions in educational setting can be observed. Emotional exhaustion happens when the teacher has a feeling of tiredness and fatigue when emotional energies are drained. Thus, they cannot give their best to students as they once could. Teachers experience depersonalization when they do not have positive feelings about their students. Depersonalization usually develops in response to the overload exhaustion (Maslach & Leiter, 2008). The reduced personal accomplishment or inefficacy occurs when teachers feel and believe that they cannot help the students to learn and grow.

As organizations, schools in Turkey are also affected by stakeholders experiencing burnout due to psychological and physiological disturbances at work/home, dissatisfaction, diminished performance (Demiröğen, 2013; Dinçerol, 2013; Durdu, 2010; Özkaya, 2006). There are plenty of studies to measure the burnout levels of stakeholders in educational institutions from preschool level to higher education and for any job titles ranging from class teacher to academicians. Although various independent variables are used in these researches, the mostly used one is gender. However, in all these studies, there seems to be no consistent conclusion. Some studies indicate a result in favour of the single (Sümer, 2007; Başol, 2009; Babaoğlu, 2006; Yıldırım, 2009; Yılmaz, 2009; Önal, 2010) with statistical significance, whereas others found a result in favour of the

married (Çağlayan, 2012; Gündoğdu, 2013) and again with statistical significance. A very large group of studies found no statistical significance between males and females differences in burnout (Izgar, 2000; Karahan, 2008; Yiğit, 2007; Soyer, 2009; Arıcan, 2009; Cihan, 2011; Özcan, 2008, Sönmez, 2010).

Different sources have been associated with the phenomenon of burnout. Background (e.g., educational level, type of graduation school, etc.), individual attributes (e.g., age, gender, number of children, etc), and organizational factors (e.g., class size, work environment, workload, etc.) are involved in the burnout occurrence. As the independent variable, marital status (married versus single) was chosen in this study. When somebody is burned out at school or work, the natural tendency is to protect what little energy s/he has left by isolating oneself. But the friends around and especially his/her own family are more important than ever during difficult times. Turning to loved ones for support and simply sharing the feelings with another person can relieve some of the stress. The other person doesn't have to fix the problems, yet s/he just has to be a good listener. Thus being married or single can make a difference in experiencing burnout at school/work.

It is also possible for mixed findings of previous studies to have various moderators such as sample participants, sample size, research area, scale validity and reliability, school level and publication type, which may all moderate the observed difference between the married and the single. In addition to marital status-burnout relationship, six methodological factors were investigated that may moderate the overall relationship. If one or two of these could moderate the difference, it would be an invaluable finding of this review.

In this study, a meta-analytic method was used to synthesize marital status differences in burnout at educational settings of Turkey. The magnitude and direction of the difference between burnout and marital status was examined. Practitioners will use the findings of this study to help identify individuals who are at greater risk of burnout. If possible, early prediction would allow schools to screen out individuals who are predisposed to burnout and implement preventive interventions more effectively (Maslach & Leiter, 2008) in an effort to decrease their psychological and physiological disturbances and increase their performance.

Method

Literature Search

In order to identify all potential studies for inclusion in the quantitative synthesis, a comprehensive systematic search strategy was used. As the databases, ULAKBIM (Turkish Academic Network and Information Center) Social Sciences Database, YOK (Higher Education Council) Doctoral and Master Theses Database, Inonu University Library Central Search, several databases by Ebscohost such as ERIC and HIC, Emerald, Jstor, Web of Science and Google Scholar were searched. The stems of following identifiers or keywords in the title or abstract were used in the separate or combined searches: (In Turkish) tükenmiş*, duyarsızlaşma, kişisel başarı*, eğitim*, medeni durum, evli, bekar, (In English) burnout, exhaustion, depersonalization, personal achievement, marital status, married, single, Maslach Burnout Inventory. The search included studies available in the academic literature from 2004 until 2014. From this search, 510 studies (theses and articles) were retained for further inspection. Compatible with the inclusion criteria only 49 of these studies were included in the analyses. When it was clear that multiple sources (e.g, dissertations and journal manuscript) reported about the same data set, the source with more information was included in the analysis.

Inclusion Criteria

In order to be included in the analysis, studies had to meet five specific criteria. First, the study examined the association between burnout and marital status and it had to report data with married-single differences in all three dimensions of burnout using a version of the MBI. The second inclusion criterion was that educational stakeholder (teacher, administrator, supervisor and academician) was chosen as the sample of the study. Third, study data included statistics that could be transformed in an effect size. Fourth, the study was available in Turkish or English. Fifth, the sample was form Turkey only. Final database consisted of 49 studies. One study (Arslan, 2007) had data for both administrators and teachers, so this study was taken as two independent studies. As a result, 49 included studies yielded 49 effect sizes for each dimension of burnout inventory, total 147 effect sizes representing 12.205 participants, 8.622 married and 3.583 single. All the studies measured burnout using the MBI-ES or MBI-HSS (Maslach et al. 1996). Studies were included regardless of their quality.

Coding of studies

Within the study, Standardized Mean Difference (SMD) was used as the effect size type. It is also known as Cohen's d in the literature. Thus, to calculate SMD and to get possible moderators, the following information was extracted from each study: sample size (married, single), the title of sample participants (i.e. teacher, administrator, supervisor and academician), scale validity and reliability (V & R), coding scheme used by the author (i.e. how marital status was coded), quantitative data to calculate effect sizes (r , t , F statistics and X^2), p values, or means and standard deviations. The married and single coding scheme was 0=single and 1=married. Any studies reporting effect sizes coded in the opposite direction were converted to match this scheme. Thus, a negative d indicates that the single are higher on burnout, whereas a positive d indicates that the married are higher on each of burnout dimensions.

In addition, all studies were coded into the six moderator categories to be examined: title of participants, publication type, research area, scale validity and reliability, school level, sample size. Initially, a graduate student coded six studies in collaboration with the author to ensure coding accuracy and reliability. Following this procedure, author and the second coder coded all remaining studies. Interrater Reliability (IRR) between two coders was tested using correlation and Cohen's Kappa statistics and a perfect value was found, 88,6% and 0,819 respectively. Disagreements were discussed, and final coding reflected the consensus of the coders.

Meta-analytic procedure

Effect sizes were calculated and analyzed using Comprehensive Meta-Analysis (Version 2.0) software (Borenstein et al., 2005). Effect sizes were weighted according to the inverse of their variance to ensure that more precise estimates influenced overall effect size most heavily and to attenuate the upwardly biased estimates of smaller studies (Hedges & Olkin, 1985). Calculations were based on fixed and random effect model. However, in social studies, random was recommended (Cumming, 2012). Heterogeneity of effect sizes was assessed using Q and I^2 statistics. When these statistics indicate lack of homogeneity, the meta-analytic procedures are repeated in the moderator sub-groups.

Publication bias

Due to the bias toward publication of studies with a large sample size and/or significant findings, meta-analyses typically overestimate mean effect size (Borenstein et al., 2009). Three methods were

used to test publication bias: Funnel plot, Orwin's *fail-safe N* and Duval and Tweedie's trim and fill method. These three statistics were chosen because they are widely used and easily understood. The last two methods' test results are given in Table 1.

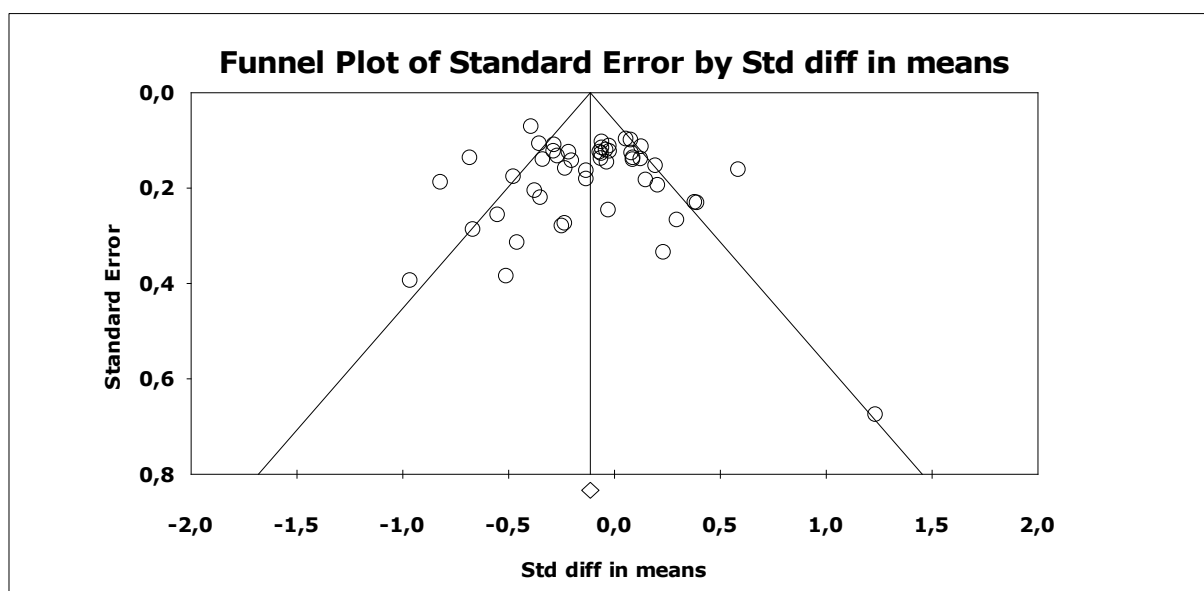
Table 1. Test Results of Publication Bias Tests for Each Dimension of Burnout

Burnout Dimensions	k	Orwin's fail-safe N Studies are needed for "trivial" SMD	Duval and Tweedie's trim and fill (fixed)	
			Studies trimmed (to the right)	SMD Observed (adjusted)
EE	49	134 for -0,01 SMD	3	-0,03 (-0,02)
DP	49	512 for -0,01 SMD	0	-0,11 (-0,11)
PA	49	320 for 0,01 SMD	14	0,07 (0, 17)

First, for burnout three dimensions (EE, DP and PA), Orwin's *fail-safe N* is nearly 3, 11 and 7 times (respectively) of 49 included studies. Second, for all dimensions, trimmed studies' adjusted SMD shows no obvious difference both in magnitude and direction. All in all, these two tests indicate that there is no publication bias for this meta-analysis.

In order not to take up more space in the article, also due to similarity, for Funnel Plot, only one dimension of MBI, namely DP (49 studies) was given, and it was shown as Graph 1.

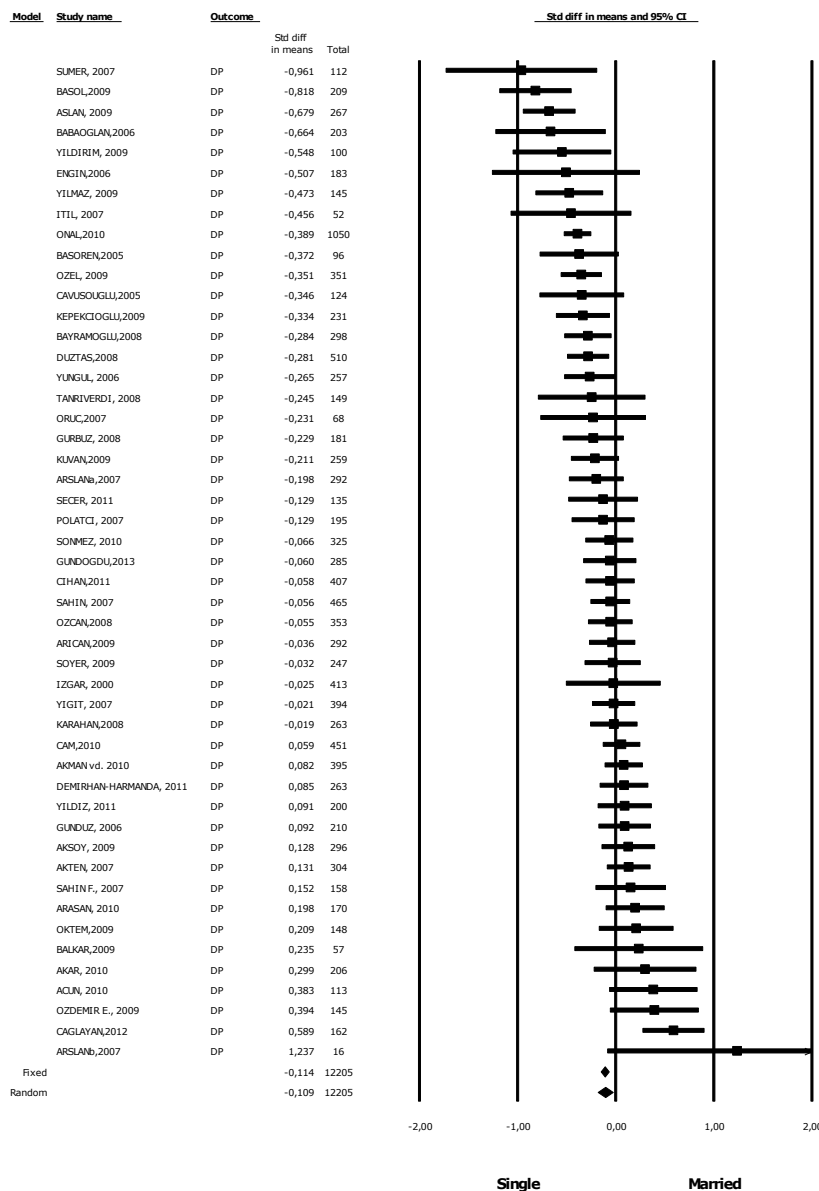
Graph 1. Funnel Plot for Depersonalization Dimension for 49 included studies

Results

Again so as to use the provided space in the article effectively, only DP dimension's forest plot graph was included to evaluate visually and it was shown as Graph 2.

Graph 2. Forest Plot for Depersonalization Dimension (fixed and random effect model)

The main objective of the present meta-analysis was to assess whether there were differences between married and single educational stakeholders in three components of burnout. Results can be found in Table 2.

Table 2. Marital Status-burnout main analyses (Random Effect Model)

	k	N	Cohen's d	SE	Z	p	95% CI	Q	p	I ²
EE			-.035	.038	-0,903	0,366	-.110; .041	141,118	.000	65,98
DP	49	12.205	-.109	.039	-2,782	0,005	-.186; -.032	147,661	.000	67,49
PA			.039	.042	0,917	0,359	-.044; .122	172,366	.000	72,15

Notes: EE=Emotional Exhaustion. DP=Depersonalization. PA=(Reduced) Personal Achievement. k=the number of studies. n=sample. SE=Standard Error. CI=Confidence Interval

The mean effect size EE dimension is $-.03$ ($p > .05$) with a 95 % confidence interval of $-.11$ to $.03$ favouring single ones. For DP dimension it is $-.10$ ($p < .05$) with a 95 % confidence interval of $-.18$ to $-.03$ favouring single ones and for PA dimension it is $.03$ ($p > .05$) with a 95 % confidence interval of $-.04$ to $.12$ favouring married ones. The significant d value for DP dimension indicates that the obtained effect is distinguishable from zero, with the single scoring somewhat higher on depersonalization compared to the married. There are more depersonalized than married ones.

The last three columns in Table 2 provide evidence that potential moderators are present in these studies. The Q statistics are all significant ($Q_{EE}=141,118$, $p < .05$; $Q_{DP}=147,661$, $p < .05$; $Q_{PA}=172,366$, $p < .05$) and I² statistics indicate 65,98 %, 67,49 % and 72,15 % respectively, suggesting the presence of moderators, along with the potential effects of other artifacts.

Moderator Analyses

To assess whether various moderators moderate the marital status-burnout link is another objective of the study. Moderators of the study are the sample of the study, publication type, research area, (place where the research was conducted), validity and reliability of the inventory by the researcher himself/herself, school level and sample size. Out of three dimensions, only DP dimension has a statistically significant mean score ($d = -0,109$ $p < .05$), thus this dimension was investigated for further moderator analysis. The results of categorical moderator analyses for DP dimension are presented in Tables 3.

Table 3. Moderator analyses for DP dimension (Mixed Effect Analysis)

Moderator	k	d	SE	95% CI	Q _b	p
<i>Depersonalization</i>						
Sample of the study	49				6,816	0,146
Academician	5	-0,132	0,11	-0,362; 0,099		
Administrator	9	-0,221	0,11	-0,419; -0,003		
Supervisor	6	-0,087	0,12	-0,327; 0,152		
Teacher	25	-0,045	0,05	-0,143; 0,052		
Teacher+Admin	4	-0,362	0,12	-0,604; -0,119		
Publication Type*	48				0,395	0,530
Article	3	-0,203	0,15	-0,500; 0,095		
Master Thesis	45	-0,104	0,04	-0,186; -0,022		
Research Area	49				0,739	0,691
Big City	17	-0,111	0,06	-0,243; 0,022		
More than One City	9	-0,041	0,09	-0,224; 0,141		
Normal Size City	23	-0,137	0,06	-0,254; -0,019		
Scale Validity-Reliability	49				0,168	0,682
Done by Researcher	40	-0,117	0,04	-0,203; -0,031		
Unknown	9	-0,074	0,09	-0,258; 0,109		
School Level*	44				0,103	0,991
Primary	16	-0,101	0,07	-0,241; 0,039		
Secondary	6	-0,141	0,12	-0,384; 0,102		
Primary+Secondary	17	-0,103	0,07	-0,243; -0,038		
Higher Edu.	5	-0,125	0,12	-0,378; 0,128		
Sample Size	49				4,044	0,257
50 - 100	5	-0,304	0,15	-0,606; -0,003		
101-200	14	-0,010	0,07	-0,164; 0,144		
201-400	22	-0,101	0,05	-0,210; 0,007		
> 400	8	-0,189	0,08	-0,361; -0,017		

*p<.05

If subgroup is fewer than 3, the studies were not included into the analysis. Publication Type* 1 dissertation excluded; School Level* 5 studies excluded (2 Pre-school, 2 Special Edu. 1 Not Applicable)

For depersonalization, none of the variables seem to be moderator. Hence, for this dimension combined effect size result of random effect model is reported as $d=-0,109$ $p<0.05$.

Discussion

The purpose of this meta-analysis is twofold. One is to determine standardized mean difference for marital status-burnout link, and the other is to reveal the extent to which marital status differences vary according to various moderators.

The more detailed analyses of the three burnout dimensions indicate that single educational stakeholders report emotional exhaustion and depersonalization more than married ones (-0,035 and -0,109 respectively) whereas married stakeholders likelier to report the reduced personal achievement than single ones (0,039). These results reveal that marital status differences are close to zero (no difference) and trivial effect size range, for especially EE and PA dimensions. However for DP dimension, no matter how trivial the result is, combined ES indicates a statistically significant

difference between the married and the single. When these statistics are translated into a percent overlap (Cohen, 1998; Coe, 2002), $d=-0,109$ corresponds to nearly 8% difference in the experience of depersonalization of the single and the married (e.g. 54 % of the single experience depersonalization vs. only 46 % of the married. A possible explanation for this result is that a healthy family environment may support the partners experiencing burnout at school/work. This finding is consistent with previous studies (Çağlar, 2011; Sümer, 2007; Aslan, 2009; Engin, 2006; Watts et al., 2011; Mukundan & Ahour, 2011; Önal, 2010; Kepekçioğlu, 2009; Lau, 2002; Maslach & Jackson, 1981). Another research on doctors and nurses found that the single experience burnout more than the married (Ergin, 1992). Furthermore even this little difference may have practical significance taking the huge number of educational stakeholder in Turkey (over one million, including teachers, supervisors and academicians). It may have a negative effect in all educational settings, culture and climate because previous research findings indicate that burnout has a high correlation with various organizational outcomes such as job satisfaction (Arasan, 2010; Gündoğdu, 2013; Gürbüz, 2008; Gökçe, 2010; Høigaard et al., 2012; Sangganjanavanich & Balkin, 2013), self-efficacy (Bümen, 2010; Özdemir, 2008), problem solving (Kösterelioglu, 2007), workaholism (Akın & Oğuz, 2010), communication (Çelik, 2007), undesired student behavior (Özdemir, 2009) and emotional intelligence (Demirdiş, 2009; Önal, 2010; Öztürk, 2006).

Having gained the combined SMD, it was seen that only DP dimension's result was statistically significant. Also it has 67% heterogeneity. Therefore, moderator analyses were carried out. Yet, out of six possible moderators, none was found to be a moderator to explain the present variance.

However trivial the mean SMD is, it is of importance since it calls attention to the fact that the singles may require help and organizational support in dealing with burnout, especially for DP dimension. The results of this meta-analysis may motivate policy makers to consider how educational policies may improve the well-being of single stakeholders. They may organize supportive programs to overcome burnout. Since education should prioritize human, defining and minimizing burnout, creating a self-expressive environment for all stakeholders, feedback, advising and support mechanisms may directly contribute to the performance of education system as a whole.

References

*References marked with an asterisk indicate studies included in the meta-analysis.

*Acun, M. (2010). *Bazı Değişkenlere Göre Biyoloji Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi*. Dicle Üniversitesi.

- *Akar, H. (2010). *İlköğretim Müfettişlerinin Bazı Sosyal, Demografik ve Mesleki Özelliklerine Göre Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesi*. Fırat Üniversitesi.
- Akın, U., & Oğuz, E. (2010). Öğretmenlerin İşkoliklik ve Tükenmişlik Düzeylerinin İlişkisi ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(3), 309–327.
- *Akman, B., Taşkın, N., Özden, Z., & Çörtü, F. (2010). Okul Öncesi Öğretmenlerinde Tükenmişlik Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim Online*, 9(2), 807–815.
- *Aksoy, Ö. (2009). *Öğretmen ve Okul Yöneticilerinde A Tipi Kişilik Özellikleri İle Tükenmişlik İlişkileri ve Bayrampaşa İlçesinde İlköğretim Okullarında Yapılan Bir Uygulama*. Beykent Üniversitesi.
- *Akten, S. (2007). *Rehber Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi*. Trakya Üniversitesi.
- *Arasan, B. N. A. (2010). *Akademiye Yönelik Yaşam Doyumu, İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. Uşak Üniversitesi.
- *Arıcan, T. (2009). *Öğretmenlerde Mesleki Tükenmişlik ve Okul Yönetiminde Bürokrasi*. Yeditepe Üniversitesi.
- *Arslan, G. (2007). *Okul Müdürlerinin Öğretimsel Liderlik Anlayışı İle Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişliğinin Karşılaştırılması*. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.
- *Aslan, N. (2009). *Kars İli İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerde Mesleki Tükenmişlik Düzeyi*. Kafkas Üniversitesi.
- *Babaoğlu, E. (2006). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinde Tükenmişlik (Düzce İli Örneği)*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Bacharach, S. B., Bamberger, P., & Conley, S. (1991). Work-home conflict among nurses and engineers: Mediating the impact of role stress on burnout and satisfaction at work. *Journal of Organizational Behavior*, 12,39–53.
- *Balkar, H. (2009). *Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğretim Elemanlarının Benlik Saygıları, İş Doyum ve Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Adnan Menderes Üniversitesi.
- *Başol, G., & Altay, M. (2009). Eğitim Yöneticisi ve Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15(58), 191–216.
- *Başören, M. (2005). *Çeşitli Değişkenlere Göre Rehber Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi (Zonguldak İli Örneği)*. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi.
- *Bayramoğlu, F. (2008). *Genel Lise, Anadolu Lisesi, Özel Liselerde Çalışan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeyleri ve Çeşitli Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bir Uygulama (İstanbul İli Örneği)*. Beykent Üniversitesi.
- Belcastro, P. A., & Gold, R. S. (1983). Teacher stress and burnout: Implications for school health personnel. *Journal of School Health*, 53, 404–407.
- Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P. T., & Rothstein, H. R. (2009). *Introduction to meta-analysis*. West Sussex-UK: John Wiley & Sons Ltd.
- Borenstein, M., Hedges, L., Higgins, J., & Rothstein, H. (2005). *Comprehensive Meta-Analysis Version 2*. Englewood, NJ: Biostat.
- Bümen, N. T. (2010). The Relationship between Demographics , Self Efficacy , and Burnout among Teachers. *Eurasian Journal of Educational Research*, (40), 16–35.
- *Cihan, B. B. (2011). *Farklı İllerde Çalışan İlköğretim Okullarında Görevli Beden Eğitimi Öğretmenlerinin, Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi ve Karşılaştırılması*. Gazi Üniversitesi.
- Coe, R. (2002). It ' s the Effect Size , Stupid What effect size is and why it is important. In *Paper presented at the Annual Conference of the British Educational Research Association, University of Exeter, England, 12-14 September 2002* (pp. 12–14). Retrieved from <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/00002182.htm>
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (Second., p. 553). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Cumming, G. (2012). *Understanding The New Statistics* (p. 519). New York: Routledge, Taylor and Francis Group.
- Çağlar, Ç. (2011). An Examination of Teachers Occupational Burnout Levels in terms of Organizational Confidence and Some Other Variables. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 1841–1847.
- *Çağlayan, A. (2012). *Birleştirilmiş Sınıf Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri*. Atatürk Üniversitesi.
- *Çam, Z. (2010). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Maruz Kaldıkları Yıldırma Eylemleri İle Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki (Van İli Örneği)*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- *Çavuşoğlu, İ. (2005). *Endüstri Meslek Liselerinde Çalışan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeyleri İle Bazı Kişisel Değişkenler Arasında İlişki (Bolu İli Örneği)*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

- Çelik, Ç. (2007). *İlköğretim Okulu Müdürlerinin Becerileri İle Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki (Gaziantep İli Merkez İlçeleri Örneği)*. Gaziantep Üniversitesi.
- Demirdiş, E. (2009). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Duyusal Zeka Düzeyleri İle Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki (Şanlıurfa İli Örneği)*. Harran Üniversitesi.
- *Demirhan-Harmanda, E. (2011). *Ankara İl Merkezinde Görev Yapan Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri İle Çocuklarda Görülen İstenmeyen Davranışları Değerlendirmeleri Arasında İlişkinin İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi.
- Demiröğen, N. (2013). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri İle Psikolojik Yardım arayışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yeditepe Üniversitesi.
- Dinçerol, C. (2013). *Tükenmişlik Sendromunun Mesleki Tükenmişlik ve İş Tükenmişliği Açısından İncelenmesi: Öğretmenler Üzerinde Bir Uygulama*. Gazi Üniversitesi.
- Durdu, T. (2010). *Eğitim Deneticilerinin Örgütsel Vatandaşlık Davranışının Mesleki Tükenmişlik ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Selçuk Üniversitesi.
- *Düztaş, M. (2008). *Kırsal ve Kentsel Alanlarda Çalışan Okul Yöneticilerinin Tükenmişlik Düzeyleri*. Fırat Üniversitesi.
- *Engin, A. (2006). *Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişlerinin Tükenmişlik Duygusu Üzerine Bir Araştırma*. Harran Üniversitesi.
- Ergin, C. (1992). Doktor ve hemşirelerde tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin uyarlanması. VII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları El Kitabı, 143-154. Ankara.
- Gökçe, İ. (2010). *İngilizce Hazırlık Öğretim Elemanlarının Tükenmişlik Düzeyleri İle Öğrencilerin Başarıları Arasındaki İlişki*. Ege Üniversitesi.
- *Gündoğdu, G. B. (2013). *Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Üzerine Bir Çalışma: Mersin İli Örneği*. Çağ Üniversitesi.
- *Gündüz, H. (2006). *Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeyleri*. Dicle Üniversitesi.
- *Gürbüz, Z. (2008). *Kars İlinde Görevli Okul Öncesi Öğretmenlerinin İş Tatmin Düzeyleri ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi*. Marmara Üniversitesi.
- Hedges, L. V., & Olkin, I. (1985). *Statistical methods for meta-analysis*. Florida-USA:Academic Press, Inc.
- Høigaard, R., Giske, R., & Sundslı, K. (2012). Newly qualified teachers' work engagement and teacher efficacy influences on job satisfaction , burnout , and the intention to quit. *European Journal of Teacher Education*, 35(3), 347–357. View Article: DOI:10.1080/02619768.2011.633993
- *İtl, N. (2007). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Tükenmişlik Düzeyleri ve Okul Kültürü Alguları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi (İstanbul İli Örneği)*. Yeditepe Üniversitesi.
- *Izgar, H. (2000). *Okul Yöneticilerinin Tükenmişlik Düzeyleri (Burnout), Nedenleri ve Bazı Etken Faktörlere Göre İncelenmesi (Orta Anadolu Örneği)*. Selçuk Üniversitesi.
- Jackson, S. E., & Maslach, C. (1982). After-effects of job-related stress: Families as victims. *Journal of Occupational Behaviour*, 3, 63–77.
- Kahn, J. H., Schneider, K. T., Jenkins-Henkelman, T. M., & Moyle, L. L. (2006). Emotional social support and job burnout among high-school teachers: Is it all due to dispositional affectivity? *Journal of Organizational Behavior*, 27, 793–807.
- *Karahan, Ş. (2008). *Özel Eğitim Okullarında Çalışan Eğitimcilerin Öz-yeterlik Algularının ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi*. Marmara Üniversitesi.
- *Kepekcioglu, E. S. (2009). *Öğretim Elemanlarında Tükenmişlik*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Kösterelioglu, M. A. (2007). *Okul Yöneticilerinin Problem Çözme Becerileri ve Tükenmişlik Düzeyleri Arasında İlişki*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- *Kuvan, Ö. (2009). *Bilişim Teknolojileri Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Tükenmişlik Düzeyleri*. Sakarya Üniversitesi.
- Lau, P. S. Y. (2002). *Teacher burnout in Hong Kong secondary schools*. Unpublished doctoral dissertation, The Chinese University of Hong Kong, Hong Kong.
- Maslach, C. (2003). Job burnout: new directions in research and intervention. *Current Directions in Psychological Science*, 12(5), 189–192. View Article: DOI:10.1111/1467-8721.01258
- Maslach, C., & Jackson, S. E. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Occupational Behavior*, 2, 99–113.
- Maslach, C., & Leiter, M. P. (2008). Early predictors of job burnout and engagement. *Journal of Applied Psychology*, 93, 498–512.

- Maslach, C., Jackson, S. E., & Leiter, M. P. (1996). *Maslach Burnout Inventory: Manual* (3rd ed.). Mountain View, CA: Consulting Psychologists Press.
- Maslach, C., Schaufeli, W.B., Leiter, M.P. (2001). Job Burnout. *Annual Review of Psychology*, 52, 397-422.
- Mukundan, J., & Ahour, T. (2011). Burnout Among Female Teachers In Malaysia. *Journal of International Education Research*, 7(3), 25-38.
- *Oruç, S. (2007). *Özel Eğitim Alanında Çalışan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Adana İli Örneği)*. Çukurova Üniversitesi.
- *Öktem, E. (2009). *İlköğretimde Görev Yapan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Afyonkarahisar-Sandıklı Örneği)*. Ege Üniversitesi.
- *Önal, M. (2010). *Eğitim İlgörenlerinin Duyusal Zekaları ile Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Selçuk Üniversitesi.
- *Özcan, T. (2008). *Pendik Bölgesinde Görev Yapan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yeditepe Üniversitesi.
- *Özdemir, E. (2009). *Okul Yöneticilerinin Denetim Odaklarına Göre Tükenmişlik Düzeyleri*. Maltepe Üniversitesi.
- Özdemir, N. (2008). *Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Olan ve Olmayan İlköğretim Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- *Özel, T. (2009). *Örgütsel Bağlılık ve Tükenmişlik Düzeyi: İstanbul İli Vakıf Üniversitelerinde Görev Yapan Akademisyenlere Yönelik Bir Alan Araştırması*. Gazi Üniversitesi.
- Özkaya, H. (2006). *Yatılı İlköğretim Bölge Okulu ve İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Öğretmen Görüşleri Açısından Karşılaştırılması*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Öztürk, A. (2006). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duyusal Zeka Yetenekleri İş Doyumları ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi*. Selçuk Üniversitesi.
- *Polatçı, S. (2007). *Tükenmişlik Sendromu ve Tükenmişlik Sendromuna Etki Eden Faktörler (Gaziosmanpaşa Üniversitesi Akademik Personeli Üzerinde Bir Analiz)*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Sangganjanavanich, V. F., & Balkin, R. S. (2013). Burnout and Job Satisfaction Among Counselor Educators. *Humanistic Counselor Education and Supervision*, 52(April), 67-79. View Article: DOI:10.1002/j.2161-1939.2013.00033.x
- Schaufeli, W. B., & Enzmann, D. (1998). *The burnout companion to study and practice. A critical analysis*. Washington, DC: Taylor & Francis
- *Seçer, İ. (2011). *Psikolojik Danışmanların Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Atatürk Üniversitesi.
- Shirom, A. (2003). Job-related burnout. In J. C. Quick & L. E. Tetrick (Eds.), *Handbook of occupational health psychology* (pp. 245-265). Washington, DC: American Psychological Association.
- Smith, M., Segal, J., Segal, R. (2014) Preventing Burnout. Retrieved May 29, 2014, from [helpguide.org](http://www.helpguide.org/mental/burnout_signs_symptoms.htm) http://www.helpguide.org/mental/burnout_signs_symptoms.htm
- *Soyer, F., Can, Y., & Kale, F. (2009). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin İş Tatmini ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Faktörler Açısından İncelenmesi*. Niğde Üniversitesi *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3), 259-271.
- *Sönmez, N. (2010). *Okul Yöneticilerinin Görev Alanlarına Yönelik Yetki Kullanımında Karşılaştıkları Sorunlar İle Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Sakarya Üniversitesi.
- *Sümer, S. (2007). *Milli Eğitim Bakanlığı Taşra Teşkilatı Yöneticilerinin Tükenmişlik Düzeyi (İstanbul İli Örneği)*. Yıldız Teknik Üniversitesi.
- *Şahin, D. E. (2007). *Öğretmenlerin Mesleki Tükenmişlik Düzeyleri (Ankara İli İlköğretim ve Ortaöğretim Okulları Örneği)*. Gazi Üniversitesi.
- *Şahin, F. (2007). *Eğitim Örgütlerinde Öğretmenlerin Kişisel Kariyer Planlaması ve Tükenmişlik Düzeyleri İlişkisi*. Yeditepe Üniversitesi.
- *Tanrıverdi, L. (2008). *İlköğretim müfettişlerinin iş tatmini ile tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi (İstanbul İli Örneği)*. Yeditepe Üniversitesi.
- Watts, J., Robertson, N., & Road, L. (2011). Burnout in university teaching staff: a systematic literature review. *Educational Research*, 53(1), 33-50. View Article: DOI:10.1080/00131881.2011.552235
- *Yıldırım, S. S. (2009). *Ortaöğretim Kurumları Yöneticilerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (İstanbul İli Anadolu Yakası Örneği)*. Maltepe Üniversitesi.
- *Yıldız, E. (2011). *Eğitimcilerde Tükenmişlik (Rebber Öğretmenler Üzerinde Bir Araştırma)*. Sakarya Üniversitesi.
- *Yılmaz, M. (2009). *Yatılı İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmen ve İdarecilerin İş Tatmin Düzeyleri ile Tükenmişlik Düzeylerinin Karşılaştırılması (İnebolu İlçesi Örneği)*. Yeditepe Üniversitesi.

*Yiğit, A. (2007). *Özel Eğitim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin İş Doyumu Tükenmişlik ve Ruh Sağlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Niğde Üniversitesi.

*Yungul, N. T. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin Değerlendirilmesi (İstanbul İli Örneği)*. Yeditepe Üniversitesi.

Genişletilmiş Türkçe Özet

Eğitim paydaşlarının tükenmişliği açısından medeni durum farklılığı: Bir Meta-analiz

Giriş

Eğitim araştırmalarında en yaygın araştırma konularından biri de eğitim paydaşlarının (öğretmenler, yöneticiler, denetmenler ve akademisyenler) tükenmişliğidir. Tükenmişlik, bireylerin iş ortamında yaşadıkları ve görevlerine, örgütlerine, meslektaşlarına, öğrencilerine ve kendilerine tepkisel yansımaları olan duygusal ve kişilerarası stress kaynaklarını içeren psikolojik bir kavramdır. (Maslach & Jackson, 1981; Maslach, 2003; Maslach & Leiter, 2008). Bireyler çeşitli nedenlerle tükenmişlik yaşayabilirler: fiziksel hastalıklar, uyku bozuklukları, iş/aile çatışmaları ve madde kullanımı (Bacharach, Bamberger, & Conley, 1991; Belcastro & Gold, 1983; Jackson & Maslach, 1982; Maslach & Jackson, 1981).

Türkiye'deki okullar çalışan paydaşlar da evde/işte yaşanan psikolojik ve fizyolojik rahatsızlıklar, tatminsizlikler ve azalmış performans nedeniyle tükenmişlik yaşamaktadırlar. (Demiröğen, 2013; Dinçerol, 2013; Durdu, 2010; Özkaya, 2006). Okul öncesi düzeyden yükseköğrenime kadar eğitim paydaşlarının tükenmişlik düzeylerini ölçen çok sayıda çalışma vardır. Bu araştırmalarda çeşitli değişkenler kullanılmasına rağmen en sıklıkla kullanılan değişken medeni durum değişkenidir. Ancak tüm bu çalışmalarda tutarlı bir sonuç gözükmemektedir. Bazı çalışmalarda bekarlar lehine sonuç varken (Sümer, 2007; Başol, 2009; Babaoğlu, 2006; Yıldırım, 2009; Yılmaz, 2009; Önal, 2010), bazı çalışmalarda ise evliler lehinde sonuçlar çıkmaktadır (Çağlayan, 2012; Gündoğdu, 2013). Ayrıca çok sayıda çalışmada da bu değişken açısından istatistiksel anlamlı sonuçlara rastlanmamıştır (Izgar, 2000; Karahan, 2008; Yiğit, 2007; Soyer, 2009; Ancan, 2009; Cihan, 2011; Özcan, 2008, Sönmez, 2010).

Bu çalışmada, Türkiye'nin eğitim ortamlarında yaşanan tükenmişlikte medeni durum farklılığına ilişkin sonuçları sentezleyebilmek amacıyla meta-analitik yöntem kullanılmıştır. Bu çalışmanın bulguları tükenmişlik riski altında olabilecek bireyleri tanımlamada uygulayıcılara yardımcı olabilir.

Yöntem

Alan yazın Taraması

Meta-analize dahil edilecek potansiyel çalışmaların belirlenebilmesi için ULAKBİM, YÖK Tez Tarama, İnönü Üniversitesi Kütüphanesi Merkezi Tarama ve Google Scholar'dan yararlanılmıştır. Taramada kullanılan anahtar sözcükler şunlardır: (Türkçe olarak) tükenmiş*, duyarsızlaşma, kişisel başarı*, eğitim*, medeni durum, evli, bekar, (İngilizce olarak) burnout, exhaustion, depersonalization, personal achievement, marital status, married, single, Maslach Burnout Inventory. 2004-2014 yılları arasını kapsayan tarama sonucunda 510 çalışma (tez ve makale) belirlenmiştir. Dahil edilme kriterlerine uyan 49 çalışma bu meta-analize dahil edilmiştir.

Dabil Edilme Kriteri

Meta-analize dahil edilebilmek için çalışmalar beş kriteri karşılamak zorundaydı: Öncelikle, çalışma medeni durum ile tükenmişlik ilişkisini incelemeli ve ölçeğin üç boyutu için de bu değişkene ait verilere sahip olmalı. İkinci olarak, çalışmaların örnekleme bu çalışmada tanımlanan eğitim paydaşlarından bir grup (öğretmen, yönetici, denetçi ya da akademisyen) olmalı. Üçüncü olarak, çalışma etki büyüklüğünün hesaplanabilmesini sağlayacak sayısal veri içermeli. Dördüncü olarak, çalışmanın dili Türkçe ya da İngilizce olmalı. Son olarak da, örneklem sadece Türkiye'den olmalı. Bu kriterleri karşılayan 49 çalışmadan her bir boyut için 49'şar etki büyüklüğü (toplam 1147 etki büyüklüğü) hesaplanmıştır. 8622'si evli ve 3583'ü bekar toplam 12205 kişinin katıldığı 49 çalışmanın tamamında Maslach Tükenmişlik Envanteri kullanılmıştır.

Çalışmaların Kodlanması

Bu meta-analizde etki büyüklüğü çeşidi olarak Standardize Ortalamalar Farkı (SOF) kullanılmıştır. Alan yazında Cohen d olarak da bilinen bu etki büyüklüğünü hesaplamak ve olası moderatörleri belirlemek için her çalışmadan şu veriler elde edilmiştir: örneklem büyüklüğü (evli, bekar), katılımcıların ünvanı (öğretmen, yönetici, denetmen, akademisyen), ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği, yazar tarafından kullanılan kodlama, etki büyüklüğünü hesaplamak için gerekli nicel veriler (ortalama ve standart sapma, *t*, *F* değerleri, *r* ve *p* değerleri). Bu çalışmanın kodlamasında bekarlar için 0 evliler için ise 1 kullanıldı. Dolayısıyla negatif bir *d* sonucu bekarların daha fazla tükenmişlik yaşadığını gösterirken pozitif bir *d* sonucu evlilerin daha fazla tükenmişlik yaşadığını göstermektedir.

Çalışma için ayrıca altı moderatör de belirlenmiştir: katılımcıların ünvanı, yayın türü, araştırma yapılan yer, ölçeğin geçerlik-güvenirliliği, okul düzeyi ve örneklem büyüklüğü. Kodlayıcılar arası güvenilirlik sonucu için ise Cohen Kappa istatistikinden yararlanılmıştır.

Meta-analitik süreç

Çalışmalara ait etki büyüklükleri Comprehensive Meta-Analysis (Version 2.0) program kullanılarak hesaplanmıştır. Hesaplamalarda hem sabit etkiler hem de rastgele etkiler modelleri için değerler hesaplanmıştır. Heterojenliğin belirlenmesinde ise *Q* ve *I*² istatistiklerinden yararlanılmıştır.

Yayın Yanlılığı

Meta-analize dahil edilen çalışmalar açısından yayın yanlılığının olup olmadığını belirleyebilmek için üç yöntem kullanılmıştır: Huni grafiği, Orwin Korumalı Sayısı ve Duval Tweedie'nin Kırp ve Doldur yöntemi. Sonuçlar yayın yanlılığının olmadığını ortaya koymaktadır.

Bulgular

Bu meta-analizin temel amacı tükenmişliğin üç boyutunda evli ve bekar eğitim paydaşları arasında bir fark olup olmadığını belirlenmesidir. Sonuçlar Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Medeni durum – Tükenmişlik Temel Analiz Sonuçları (Rastgele Etkiler Modeli)

	K	N	Cohen's d	SE	Z	p	95% CI	Q	p	I ²
EE			-.035	.038	-0,903	0,366	-.110; .041	141,118	.000	65,98
DP	49	12.205	-.109	.039	-2,782	0,005	-.186; -.032	147,661	.000	67,49
PA			.039	.042	0,917	0,359	-.044; .122	172,366	.000	72,15

Tablo 1'e göre, tükenmişliğin birinci boyutu olan duygusal tükenmişlikte (EE) standardize ortalamalar farkı -.03 [-0.11; 0.41], ikinci boyutu olan duyarsızlaşmada (DP) -.11 [-0.19; -0.03] ve üçüncü boyut olan azalmış kişisel başarıda (PA) .04 [-0.04; 0.12] olarak bulunmuştur. Homojenlik testi sonuçları ise orta düzeyde bir heterojenliği göstermektedir (I^2 EE için % 66, DP için % 67 ve PA için % 72). Bu sonuçlara göre ilk iki boyut bekarlar lehine üçüncü boyut ise evliler lehinedir. Etki büyüklüğü sınıflandırmaları açısından ise her üç sonuç da çok düşük düzeyde bir standardize ortalamalar farkını göstermektedir. Orta düzeyde çıkan heterojenliğin olası nedenlerini belirleyebilmek için ise moderatör analizleri yapılmıştır. ,

Moderatör Analizleri

Üç boyut içerisinde sadece duyarsızlaşma boyutunda istatistiksel anlamlı bir farklılığa ulaşılmıştır ($d=-0,11$ $p<.05$). Bu boyut için yapılan moderatör analizi sonuçları ise araştırmanın altı moderatöründen hiçbirinin moderatör olmadığını ortaya koymaktadır. Böylece, bu boyut için hesaplanan rastgele etkiler modeline göre sentezlenmiş standardize ortalamalar farkı $d=0,11$ $p<0.05$ olarak bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç

Bu meta-analizin iki amacı vardır. Birincisi tükenmişlik ile medeni durum arasındaki standardize ortalamalar farkını belirlemek, ikinci olarak da medeni durum değişkeni açısından çıkabilecek farklılıklarda moderatör etkisini belirlemektir.

Araştırma sonuçlarına göre evli ve bekarlar arasındaki fark sifira (farksızlık düzeyi) çok yakın ve önemsiz düzeyde (çok düşük) bulunmuştur. Bu sonuçlar yüzdesel olarak ifade edilmek istenirse evliler ve bekarlar arasında yaklaşık % 8'lik bir fark gözükmemektedir. Evlilerin işte/evde yaşanabilecek tükenmişliği yenmede partner desteğine sahip olması bu sonucun bir açıklaması olabilir. Bu bulgu alan yazındaki birçok araştırma sonuçlarıyla da desteklenmektedir (Çağlar, 2011; Sümer, 2007; Aslan, 2009; Engin, 2006; Watts et al., 2011; Mukundan & Ahour, 2011; Önal, 2010; Kepekçioglu, 2009; Lau, 2002; Maslach & Jackson, 1981). Ancak bu çok düşük farklılık bile, bir milyona yaklaşan eğitim paydaşları göz önüne alındığında ve uzun eğitim yaşamı düşünüldüğünde önemli sonuçlara yol açabilir. Tüm eğitim ortamlarında, kültür ve iklimde negatif sonuçları olabilir çünkü önceki araştırmalar tükenmişlik ile çeşitli negatif örgütsel çıktılar arasında yüksek bir korelasyonu işaret etmektedir.